

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

No. 34044.

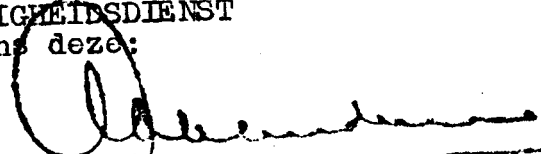
Bijlage: 1.

Onderwerp: Overzicht No. 3.

's-Gravenhage, 29 April 1948.
Javastraat 68.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No. 3 van mijn Dienst, afgesloten per 10 April 1948.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST
Namens deze:

J.G. Crabbendam.

AAN: Alle Politieverbindingen.

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No.3.

1948.

I N H O U D.

I.	Reacties der C.P.N. (De Waarheid) op de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije	blz. 1.
II.	Mislukte 24-uurs-staking te Amsterdam	blz. 5.
III.	De Welvaarts-actie	blz. 8.
IV.	De legale positie van de C.P.N.	blz. 11.
V.	Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (A.N.J.V.)	blz. 14.
VI.	Nederlandse Vrouwenbeweging	blz. 15.
VII.	Radio Werkend Nederland	blz. 16.
VIII.	"De Vrije Katheder"	blz. 17.
IX.	De oppositie in de Eenheids Vak Centrale	blz. 18.
X.	Studentenorganisaties	blz. 21.
XI.	Indonesië	blz. 25.
XII.	Overzicht der stakingen in Maart 1948	blz. 27.

I. REACTIES DER C.P.N. (DE WAARHEID) OP DE GEBEURTENISSEN IN TSJECHO-SLOWAKIJE.

De politieke gebeurtenissen van eind Februari 1948 in Tsjecho-Slowakije drukten in de maand Maart ook hun stempel op de gedragingen der C.P.N. Haar leiders hebben zowel in woord als geschrift uiting gegeven aan hun onverdoelde instemming met de jongste staatkundige ontwikkeling in de Tsjecho-Slowaakse Republiek.

Het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. publiceerde een verklaring, waarin het zijn vreugde uitsprak over de schitterende overwinning, dank zij de vastberaden houding van de Tsjechische arbeiders, boeren en progressieve intellectuelen, onder leiding van Gottwald op de reactie behaald.

De Partijleiding propageerde, zoals door het communistische propaganda-weekblad "Voorwaarts" tot uitdrukking is gebracht, dit standpunt:

"Voor vooruitstrevende krachten - ook in ons land - zijn de gebeurtenissen, die zich gedurende de laatste weken in Tsjecho-Slowakije voltrokken hebben, van onschatbare betekenis. Langs democratische weg, steunende op de wil van het volk, werd een nieuw kabinet gevormd door de communist Gottwald, bestaande uit ministers van allerlei richtingen. Uit overtuiging, of gedwongen door de wil van hun leden, daar zij anders het vertrouwen zouden verliezen, hielpen groeperingen mede om de crisis in een snel tempo op te lossen. En niet alleen de twaalf ministers, provocateurs en samenzweerders, maar ook de buitenlandse lakaien staan nu te koop".

Bij deze opvatting sloot ook de "Vrije Katheder" zich aan met deze conclusie:

"Het staat dus vast, dat de crisis bewust door de rechtse partijen is geforceerd met de bedoeling een zakenkabinet zonder communisten te vormen".

"De Waarheid" (20-3-'48) betoogde:

"Wij willen een werkelijk nieuw Europa opbouwen, waarin ieder eerlijk mens vrij kan ademen en in vrede leven en werken. Tsjecho-Slowakije heeft een stap op die weg gezet en alles wat leeft van de vrees van onwotenden roept moord en brand. Europa strijdt voor een nieuwe vorm van democratie. De formele democratie van het kapitalisme, die, volgens een woord van Romain Rolland, aan rijken zowel als armen verbiedt onder bruggen te slapen, heeft vóór 1940 het fascisme voortgebracht en dreigt thans nieuwe onheilen te produceren. Men kan er niet bij blijven stilstaan. Men moet verder. De volksdemocratieën in Oost-Europa (en eens reeds, vóór de oorlog, in Spanje) blijken een stap vooruit. Welaan, dan moet men deze stap zetten, ook al trapt men daarbij op de zeer gevoelige tenen der reactie".

"De Waarheid" spreekt in het hiervoren geciteerde over de formele democratie van het kapitalisme en stelt daar tegenover de volksdemocratie der communisten. In dit verband is het nuttig de zienswijze te recapituleren van de Amsterdamse communistische wethouder Dr. B.S. POLAK. Hij hield 17 Maart j.l. in een kring van voornamelijk studenten een inleiding op een debatavond, georganiseerd door de Amsterdamse studentenverenigingen "Pericles" en "Politeia", Zijn opponent was Drs. L. de Jong, directeur van

het Rijksbureau voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam. Drs. de Jong kwam, nadat hij de ondemocratische weg, door het Tsjechische communisme gevolgd, had aangetoond, tot de gevolgtrekking: "De communisten hebben de bewering van een ontdekte aanslag niet waar kunnen maken, nergens was gewapend verzet, nergens was terreur. De bevolking was volkomen passief door intimidatie. Er heerste bij haar een 'Untertanen-mentaliteit'".

Wethouder POLAK zeide in de gebeurtenissen van de laatste maanden geen Russische machtspolitiek te zien, maar een natuurlijke noodzakelijke ontwikkeling in de maatschappelijke omwenteling. Het thans zo scherpe vormen aannemend anti-communisme noemde hij een front van de zwartste reactie. Hij becritiseerde de K.V.P.-leider ROMME en de Partij van de Arbeid. "Als men ons bestrijden wil door het scheppen van welvaart dan zullen wij daarbij graag helpen. Wij willen graag overbodig zijn", aldus deze inleider.

De kern van Polak's rede, afwijkend van het betoog terzake van vele andere communistische sprekers in Nederland, lag aan het slot van zijn referaat. Wethouder Polak meende, dat de thans zo duidelijk naar voren tredende angst voor het communisme een erkenning inhield van machteloosheid tegenover eigen problemen der imperialistisch-kapitalistische klasse, welke momenteel nog een groot deel van de wereld beheerste. Door deze groep zou niet worden gestreefd naar werkelijke vrede en welvaart. Zij zou het communisme slechts vrezen en bestrijden omdat het haar heersende positie aantastte. Later had dezelfde vijand (die in 1917 een interventie-leger tegen Rusland deed oprukken om de Sovjet-Unie te vernielen) kans gezien, nationaal-socialistische en fascistische legers te doen oprukken tegen de Sovjetstaat. Maar ook deze poging tot het doen leegbloeden van Rusland, was mislukt. Als leidend principe stelde spreker vast, dat binnen het kapitalisme de sociale en economische moeilijkheden niet opgelost konden worden, terwijl dit in een socialistische gemeenschap wel mogelijk zou zijn, maar nog niet gedaan kon worden door de druk van de vijand. Spreker achtte het heel normaal, dat de buurlanden van de Sovjet-Unie haar systeem overnamen en dat er een grote mate van samenwerking ontstond. Ook Tsjechoslowakije kende na de tweede wereldoorlog het begin van een ingrijpende sociale hervorming. Men streefde daarbij naar liquidatie van het grootgrondbezit en socialisatie van de belangrijkste industrieën. Deze wijzigingen zouden worden opgenomen in de nieuwe grondwet, welke begin 1948 klaar zou moeten zijn. Dit regeringsprogram had de goedkeuring van de verschillende partijen.

Inderdaad werd, volgens de inleider, met de wijziging van de grondwet een begin gemaakt, maar reeds spoedig bleek, dat de machtige klasse van grootgrondbezitters zich niet aan de regels van de democratie wenste te onderwerpen, de voorgenomen maatregelen saboteerde en sleutelposities in het machtsapparaat bezet hield.

Toen deze tactiek aan de communistische partij duidelijk werd, moende ook zij, aldus wethouder Polak, niet langer formeel te kunnen blijven en maakte gebruik van de kabinetscrisis, daarbij gesteund door de vele demonstraties, waaraan ook niet-communisten deelnamen. De sociale hervorming moest doorgang vinden. Wanneer men het gebeurde in Tsjecho-Slowakije dictatuur wenste te noemen, dan vroeg spreker zich af, wat democratie en wat dictatuur was. "De burgerlijke democratie brengt vele on-

volkomenheden; het ware Marxisme brengt een beperkte hoeveelheid dictatuur naast een bepaalde hoeveelheid vrijheid".

Het verloop der gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije was niet formeel-democratisch, zo constateerde Gus de Amsterdamse wethouder. Deze uitspraak is te beschouwen als de uitzondering op de communistische regel, volgens welke de jongste gebeurtenissen in Praag juist bij uitstek wettig en democratisch moeten worden geacht. De communistische woordvoerders in Nederland, uitgezonderd wethouder Polak, hebben die regel nauwlettend gevolgd.

Kennelijk was ditmaal afgeweken van het gebruik bij de C.P.N. om aan haar woordvoerders scherp omschreven richtlijnen te verstrekken ten aanzien van het te behandelen onderwerp. De talrijke toespraken kenmerkten zich dientengevolge door een meer persoonlijk inzicht. Zij leveren bij onderlinge vergelijking soms markante verschillen op, welke echter van incidentele aard zijn.

Fred SCHOONENBERG, lid van het Dagelijks Bestuur der C.P.N. en hoofdredacteur van "De Waarheid", sprak bij voorbeeld te Sappemeer (21-3-'48) over een levende democratie.

Over Tsjecho-Slowakije zeide hij, dat kort voor de bevrijding van dat land door de verzetsbeweging van alle partijen aldaar een gezamenlijk plan voor wederopbouw was opgesteld en tot uitvoering gebracht. Ook in Nederland was dat plan gerijpt, doch door de afvalligheid van de Partij van de Arbeid was er niets van terechtgekomen.

In Tsjecho-Slowakije waren de partijen elkander echter trouw gebleven. Tevens was men overeengekomen vóór Mei 1948 nieuwe grondwettelijke verkiezingen te houden. De mensen waren in dat land vrij in hun doen en laten en geen enkele minister was gedwongen geweest heen te gaan, daar alle partijen recht van spreken hadden. De ministers die waren heengegaan, hadden daarom gevraagd. Zij waren, volgens Schoonenberg, niet democratisch. Van een aansluiting bij Rusland was volgens hem geen sprake. Wat daar was geschied, was de volkswil, een levende democratie voor het volk van Tsjecho-Slowakije, dat daarbij wel zou varen. "Ik voel mijzelf volbloed Nederlander", aldus Schoonenberg. "Ik zal werken voor de levende democratie van dit land en zal Nederlander blijven. Zo denkt ook het volk van Tsjecho-Slowakije".

Te Zwolle zeide J.H. van BORK over de volksdemocratie o.a.: "De C.P.N. maakt gebruik van de parlementaire rechten en past ze ook toe, doch zij houdt ook rekening met de wil van het volk. In Tsjecho-Slowakije ciste het volk de nationalisering van de industrie en dit is gebeurd. In België, Frankrijk en Italië moesten de communisten uit de regering treden op bevel van Amerika. Dit zou in Tsjecho-Slowakije ook gebeuren, doch wij namen de leiding daar over".

In een Rotterdamse bijeenkomst sprak het Amsterdamse gemeenteraadslid voor de C.P.N., Henk GORTZAK. Hij constateerde, dat de steen des aanstoots in Rotterdam Tsjecho-Slowakije is en in Amsterdam zijn het de Welvaartscomité's. Hoofdzaak is, volgens spreker, echter, dat dit alles op "Befehl" van Truman gebeurt en wordt uitgevoerd door lieden, die niet anders kunnen zingen dan de "Marshallaise".

"De Communisten belijden de Marxistisch-Leninistische leer en staan daarnaast op het standpunt van de Amerikaanse vrijheidsstrijder Lincoln, n.l. een regering van en door het volk. De communisten juichen de ontwikkeling in Tsjecho-Slowakije en andere Oost-Europese landen toe, omdat duidelijk blijkt, dat het volk daar er achter staat".

Spreker noemde deze ontwikkeling een kleine stap verder naar welvaart en vrede, om dan te vervolgen:

"Er zijn geen communistische politieke delinquenten, maar de andere partijen hebben hun Colijn, de Geer, Vorrink, Romme e.a. en hun partijen gingen op het kritieke ogenblik onder". Spr. ontkende daarom, dat de grens liep tussen geloof en ongeloof, want men kon "gelovig" zijn land dienen en verraden. De communisten hebben evenwel hun partij, de partij die hen nooit in de steek laat en eenvoudige mensen tot de beste zonen en dochters van het Nederlandse volk maakt. Als het dan nodig is weten deze mensen te sterven met op de lippen eer vers, dat ze nooit geleerd hebben, n.l. 'Den Vaderland getrouwe, blijf ik tot in den dood'."

Gortzak zeide het volgende antwoord te willen geven op de vraag wat de communisten zouden doen bij gelegenheid van een nieuwe tiende Mei: "Als leerlingen van Marx en Engels zullen zij zich ten sterkste verzetten tegen elke bezetting, die hier komt om de vrijheid te onderdrukken; na het verleden heeft bevestigd, dat de communisten deze opvatting waar maken. Daarom strijden de communisten dan ook thans weer uit alle macht om de dreigende Amerikaanse bezetting af te wenden. De Russen daarentegen zijn in de geschiedenis, in tegenstelling met anderen, nimmer als onderdrukkers opgetreden, wel als bevrijders. Denk bijv. aan de Kozakken. Wat de reactie thans als Russische agressie ziet, is niets anders dan dat Rusland zekerheid nodig heeft om in vrede zijn enorme oorlogsverliezen te boven te komen. De begroting voor Marine en Leger is in Rusland lager dan in 1938, terwijl de Amerikaanse elf maal zo groot is, als die van 1938. Gortzak besloot met te zeggen, dat de communisten er voor zouden strijden, dat het Hollandse volk op Hollandse manier tot een vrij en welvarend leven kwam.

Uit deze vermelde toespelingen - aan te vullen met talrijke andere - blijkt mede de opzet om een beroep te doen op de verzetsgeest van de C.P.N.-propaganda tijdens de oorlog. De oprechte vaderlandse gezindheid der communisten dient uit die geest van verzet te worden afgeleid.

J.H. van BORK wijdde aan dit verzet tijdens een openbare filmvertoning van Radio Werkend Nederland bijzondere aandacht aan het gebeuren in Tsjecho-Slowakije. "Ook daar", aldus deze spreker, "heeft de partij van het verzet, dat is de communistische partij, pal gestaan. Zonder één druppel bloed vergieten is er de macht door de arbeiders overgenomen. De bewering, dat Sovjet-troepen aan de grens van Tsjecho-Slowakije hebben klaargestaan om in te grijpen, werd door hem een leugen genoemd. De troepen, die in Praag handclond waren opgetreden, zouden de voormalige B.S.-ers zijn. Tsjecho-Slowakije had na de capitulatie van Duitsland zijn B.S. behouden en niet, zoals in Nederland, spoedig opgeruimd. Dit opruimen van de B.S. in Nederland werd door spreker gehekeld. De B.S. in Tsjecho-Slowakije was thans

het leger, waarop de Tsjechen trots waren.

In België, Frankrijk en Italië waren door de van buiten af gevoerde politiek de communisten uit de regering gezet. De stilte, die op dit ogenblik heerste, was niet de stilte van de angst, maar de stilte van de groei van het verzet. Straks zouden de omstandigheden bekend maken, waarom deze stilte er was geweest.

De leider van het Propagandabureau der C.P.N., Nico A. MOURER, sprak eveneens over de Tsjechische volksmilitie als de niet ontbonden Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.), die zorgde voor een onbloedige omwenteling. Mourer vergeleek de toestanden vóór de ommekeer in Tsjecho-Slowakije met de huidige situatie in Nederland. Ook daar werden beloften gedaan, welke nimmer werden ingelost. De beloofde nationalisatie werd niet uitgevoerd. Verdeling van het grootgrondbezit vond niet plaats.

In industriële centra van ons land wordt bij voorkeur met bewondering gerept van de communistische praktijken van revolutionaire aard.

Op 25 Maart 1948 sprak Jan HAKEN, C.P.N.-bestuurder en Tweede Kamerlid, te Hengelo over nationalisatie van bedrijven en verdeling van het grootgrondbezit in Tsjecho-Slowakije onder de kleine boeren. Hij stelde de vraag: "Is dat wat bijzonders? Ik wilde, dat wij hier in Nederland ook reeds zover waren. Met de bedrijven is nu eveneens korte metten gemaakt en ik wilde, dat wij hier in Hengelo ook zover waren en dat mijnheer Stork aan de deur van zijn fabriek stond en de arbeider er in. Maar laten ze er rekening mee houden, ook hier komt het zover en dan zullen wij gezamenlijk als democratische arbeiders de vruchten van ons werken plukken.

Ik ontzeg een ieder het recht, critiek uit te oefenen op de Tsjecho-Slowaakse arbeiders, die thans hun rechten verkregen hebben. Alleen spijt het mij, dat het hier in Nederland nog niet zover is, maar reken er op, ook hier komt het zover".

II. MISLUKTE 24-UURS-STAKING TE AMSTERDAM.

In enige gemeenten des lands, waaronder de twee grote havens van Amsterdam en Rotterdam, werd aan de communistische wethouders verzocht hun zetels in het dagelijks bestuur der gemeente ter beschikking te stellen, zulks wegens het geschokte politieke vertrouwen. In de Tweede Kamer der Staten-Generaal viel 19 Maart j.l. de beslissing om de communistische Kamerleden in den vervolge te weren uit de Commissie voor Buitenlandse Zaken. Tegen deze uitsluitingen heeft de C.P.N., in naam van haar democratische rechten, front gemaakt.

Sommige kopstukken der C.P.N. (o.a. de Amsterdamse wethouder Polak) poneerden de stelling, dat de aanwezigheid van communisten in de bestuurscollege's, economische verslechteringen, zoals verhoging der tarieven van gemeentebedrijven o.d., had voorkomen. De communistische wethouders en andere bestuurders, wier verdwijning men thans eiste, zouden, volgens Polak, kans hebben gezien hun invloed tot nu toe zodanig te gebruiken, dat belangrijke wijzigingen, welke de regering wenste, niet

waren doorgevoerd. Ook was het de communisten door hun macht in de raad mogelijk geweest pressie te oefenen op de leden van de Partij van de Arbeid. Hetgeen thans in Amsterdam gebeurde (de eis aan communistische wethouders om hun zetels ter beschikking te stellen), moest volgens Polak niet worden gezien als iets van plaatselijk of landelijk karakter. Het hield z.i. verband met het wereldgebeuren.

De tweede communistische wethouder in de hoofdstad, L. SEEGERS, merkte in een oprichtingsbijeenkomst voor een Welvaartscomité te Amsterdam o.a. op:

"Men noemt ons landverraders, omdat we sympathiseren met de Sovjet-Unie; dat laatste is waar, dat is geen geheim meer. Wij zouden opdrachten krijgen uit Moskou, alsof Moskou het niet druk genoeg heeft met z'n eigen zaken".

Met betrekking tot een mogelijke verwijdering van communistische wethouders en leden van Gedeputeerde Staten, zeide Seegers: "Maar we zijn niet gebrand op onze zetels; wij zijn daar neergezet door de arbeiders, de strijd gaat verder; met behulp van die arbeiders komen we spoedig terug!".

Inmiddels heeft de C.P.N.-leiding tevergeefs getracht een politieke proteststaking te forceren. Zij koos daarvoor Amsterdam als operatieterrein. De bedrijven zouden daar 24 uur achtereen "platgelegd" moeten worden om kracht bij te zetten aan de actie. De bedrijven moesten zodoende antwoorden op het tegen de C.P.N.-vertegenwoordigers gerichte politieke offensief. Het plan der communisten is echter op een volslagen mislukking uitgelopen. Niet meer dan tweeduizend Amsterdamse arbeiders hebben het stakingsparool der C.P.N. opgevolgd. In de Amsterdamse havenbedrijven waren er op een totaal van 4000 man 500 stakers. Bij de British American Tobacco Company legden 450 jeugdige personen van de totaal 576 arbeiders het werk die dag neer. Voor zover bekend is geworden, heeft het gemeentepersoneel van Amsterdam, merendeels georganiseerd in de E.V.C. en waarvan omstreeks 1500 man deel uitmaken van de afdeling Overheidspersoneel-C.P.N., niet aan de staking deelgenomen.

Het Amsterdamse raadslid Henk GORTZAK zou trachten in de gemeenteraadszitting van Woensdag 24 Maart 1948 de motie ingetrokken te krijgen, waarin de heren L. Seegers en B. Polak werden uitgenodigd hun zetels in het college van B. en W. van Amsterdam ter beschikking te stellen. De algemene staking op die dag was, zoals hiervoren reeds vermeld, bedoeld om kracht bij te zetten aan de communistische eis. Voorts zouden grote groepen arbeiders langs het stadhuis moeten defileren op het tijdstip dat de wethouderskwestie in de gemeenteraad aan de orde werd gesteld. Van het voorbijtrekken van protesterende arbeiders is niets terechtgekomen. Enkele communistische spreekkoren werden door de politie verspreid in de buurt van het raadhuis en voor het dagbladgebouw van "De Waarheid".

Een week later, in de raadsvergadering van Woensdag 31 Maart 1948, werd de desbetreffende motie met 29 tegen 14 stemmen (die der C.P.N.-leden) aangenomen.

De C.P.N. heeft zich, na de klaarblijkelijke mislukking der staking snel van haar eigen stakingsinitiatief verwijderd. De C.P.N.-propagandist J.H. van BORK ging zelfs zover in het openbaar vast te stellen, dat de Partij met de staking van 24 Maart 1948 niets uitstaande had gehad.

De openbare debatten in de Amsterdamse gemeenteraad over de onderhavige motie wierpen daarop evenwel een ander licht.

Op Donderdag 25 Maart 1948 kwam eerst Joop van SANTEN aan het woord. "De Waarheid" (27-3-'48) meldt hieromtrent:

"Deze motie is een schande voor de Amsterdamse gemeenteraad, meneer de voorzitter", zo riep Joop van Santen aan het begin van zijn redevoering verontwaardigd uit. "Men wil de communistische wethouders uit het college verdrijven en men heeft een stok gezocht om een hond te slaan. Maar mogen wij in een democratisch land nog alsjeblieft voor welvaart van de volksmassa strijden? Ik tart iedereen te bewijzen, dat in onze manifesten voor de welvaartsbeweging staat, dat wij in Nederland de weg van Tsjecho-Slowakije moeten gaan. Het staat er niet in en daarmee vervalt de zin van de hele motie".

De communistische wethouder L. SEEGERS verzekerde, dat, indien de Nederlandse veiligheid zou worden bedreigd, van welke zijde dan ook, de aanvaller de C.P.N. tegenover zich zou vinden.

De Amsterdamse wethouder B.C. FRANKE (P.v.d.A.) antwoordde vervolgens: "Onze bezwaren dateren van het moment af, dat deze wethouders (bedoeld zijn Polak en Seegers) hun handtekening hebben gezet onder een manifest, dat opriep tot vorming van z.g. welvaartscomité's".

Dit was, volgens spreker, niet in overeenstemming met het ambt van wethouder. Wethouder Franke deelde verder aan de Amsterdamse raad mede, dat er op 20 Maart j.l. een vergadering was geweest van de bedrijfskernen van de gemeentebedrijven. De heer Brandenburg (C.P.N.) heeft daar gezegd, dat in Amsterdam het werk "plat" moest.

Hierop interrompeerde het raadslid H. GORTZAK (C.P.N.): "Uw spionnen hebben U, zoals meer is gebeurd, verkeerd ingelicht", waarop de wethouder Franke repliceerde: "Het spijt mij, mijnheer Gortzak, maar ook U hebt daar het woord gevoerd".

Het raadslid W. van WIJK (C.P.N.) riep hierop: "Daar weet je niets van". Wethouder Franke vervolgde: "Het spijt me, mijnheer van Wijk, maar U was er ook bij".

Na deze woorden van wethouder Franke werd er van communistische kant niet meer gointerrumpeerd. Tenslotte werd, zoals bekend, de motie met 29 stemmen voor en 14 (die der C.P.N.) tegen aanvaard.

Onmiskenbaar springen de revolutionnaire gezindheid en praktijken der C.P.N., mede gelot op vorenstaande uitlatingen, wederom in het oog. Uit tactische overwegingen verdoezelt de C.P.N. in het openbaar haar belangrijkste doelstelling: het streven naar de dictatuur van het proletariaat. Haar unanieme lofprijzing van de communistische praktijken in Tsjecho-Slowakije toont echter aan, dat deze revolutionnaire doelstelling niet is prijsgegeven.

De communisten hier te lande hebben in het openbaar met nadruk gesproken over het wezenlijke verschil tussen de Welvaartscomité's, welke zij in Nederland willen oprichten, en de bewapende Comité's van Actie in Tsjecho-Slowakije. De C.P.N.-leiders hebben echter tezelfdertijd hun bewondering voor het effectieve optreden van de Tsjechische Comité's van Actie geenszins verheimelijkt.

Te dien aanzien verdienen de uitzendingen in de Nederlandse taal van Radio-Moskou over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije enige aandacht. Ze kunnen, qua toon en inhoud, met de communistische commentaren in Nederland worden vereenzelvigd. De omroepster zeide d.d. 26-2-'48 o.a.: "De gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije zijn een slag in het gezicht der reactionaire groep. De afgetreden ministers zijn verraders van het nationale front". Op 9 Maart 1948 luidde het: "De nieuwe regering Gottwald is bevrijd van de rechtervleugel, die besluiten saboteerde".

Deze beweringen werden door de C.P.N. klakkeloos overgenomen.

III. DE WELVAARTS-ACTIE.

Mede naar aanleiding van de bekende gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije is in anti-communistische kringen in ons land heftig gereageerd op de activiteit van de communistische Volksbeweging voor Nationale Welvaart (zie het vorig Maandoverzicht).

Zoals bekend ging het hoofdbestuur van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen er reeds toe over als zijn wens te uiten, dat geen lid van het N.V.V. enigerlei medewerking aan de communistische "stengun-comité's" zou verlenen. Elders is eveneens met krom gewaarschuwd tegen deze z.g. Welvaartscomité's. Op 20 Maart 1948 besloot de algemene vergadering van de Algemene Diamantbewerker Bond met grote meerderheid van stemmen tot goedkeuring van de beslissing van de bestuursraad en het bestuur van de A.D.B. om het hoofdbestuurslid D.SPAANS te royeren. Dit vanwege zijn zitting nemen in het voorlopig Welvaartscomité Amsterdam.

Ongeacht de vele tegenkantingen blijft de C.P.N. deze comité's propageren en vormen. Zij tracht daarbij de schijn te bewaren, dat de Volksbeweging voor Nationale Welvaart een onafhankelijke en nationale actie beoogt.

Ze zou met de communistische partij niets te maken hebben en zich evenmin met partijpolitiek inlaten.

In werkelijkheid moeten de Welvaartscomité's dienen als vangarmen der C.P.N.

"De Waarheid" van 8 Maart 1948 sprak duidelijke taal in het verslag van een rede, die de Partijsecretaris, Paul de GROOT, op Zondag 7 Maart in het Rembrandt-theater te Amsterdam uitsprak. Onder de kop "Tsjechoslowaakse omwenteling geen nieuw München, maar nieuw Stalingrad" bevat dit verslag o.m. de volgende zinsneden uit zijn toespraak:

"De gebeurtenissen in Tsjechoslowakije zijn dáárom zo belangrijk, omdat ze de werkers in de gehele wereld toonden, hoe zwak de reactie is. Wanneer de arbeidersklasse één van wil optreedt tegen de bourgeoisie, is het met haar heerschappij gedaan", en verder op:

"Onze taak zal het zijn arbeiders en boeren, intellectuelen en middenstanders nauwer aaneen te sluiten in comité's voor Nationale Welvaart. Deze comité's moeten de spil worden van een volksbeweging, die ook in ons land de reactie buiten de deur zal zetten".

En het communistische propagandablاد "Voorwaarts" stelde vast, dat deze comité's hun voedingssappen ontleen aan de ontevredenheid, welke zich onder de heersende omstandigheden van grote groepen der bevolking meester maakt. Woordelijk luidt het:

"Zij willen deze ontevredenheid mobiliseren tot een machtig front tegen de anti-nationale Amerikaanse partij. Daarom is de werkzaamheid van de Welvaartscomité's niet beperkt tot verzet tegen de aanslagen op het levenspeil, tot het formuleren van eisen en het activeren van de bevolking ter vervulling van deze eisen. Hun werkzaamheid reikt verder. In deze comité's moet een systematische voorlichting plaats vinden. Zij moeten zich politiek ontwikkelen".

Henk GORTZAK verklaarde nochtans te Amsterdam op de eerste vergadering ter oprichting van een buurtcomité, dat de C.P.N. als zodanig niets uitstaande heeft met de comité's. Joop van SANTEN deelde in een andere samenkomst mede, dat het doel van de comité's is "de concretisering van de in het werkend volk van Nederland levende wensen en dat zij als het ware geboren waren uit de grote massa van deze wensen".

Een door de communisten alom in den lande verspreid manifest onder de titel "PRAAG.....DEN HAAG", laat geen twijfel over aan de politieke intenties der C.P.N., mede t.a.v. deze Welvaartscomité's. In dit manifest geven de communisten hun lezing over het gebeurde in Praag, met de opwekking die weg ook hier te gaan.

Het beleid van de K.V.P. en de P.v.d.A. wordt in genoemd pamflet scherp gelaakt. Deze partijen zouden thans pogen de aandacht van hun wanbeheer af te loiden. "Nederlanders weest waakzaam. Laat U geen angst aanjagen met een niet bestaand "Russisch gevaar", maar verzet U tegen het nieuwe Duits-Amerikaanse gevaar, dat aan onze Oostgrens wordt opgeroepen. Vergeet de 10e Mei 1940 niet en staat niet toe, dat opnieuw het Duitse fascisme op de been wordt geholpen".

De C.P.N. is zich kennelijk ernstig bewust van de toegenomen gevaren, welke haar positie in Nederland bedreigen. Vandaar, dat haar propaganda heftig ageert tegen de terugslag hier te lande op de gebeurtenissen te Praag. Tijdens een openbare vergadering van het Welvaartscomité Amsterdam (18-3-'48) zeide Jaap BRANDENBURG, leider van het Bedrijfsbureau der Partij:

"Men poogt door een leugencampagne de Welvaartscomité's in discrediet te brengen. Men zegt, dat deze zijn gesticht op last van Moskou of in verband met de ontwikkeling in Tsjecho-Slowakije. Maar de feiten zijn, dat onze C.P.N.-raadsfractie met enkele anderen reeds tot de oprichting van de comité's besloten toen er nog geen sprake was van een ommekeer in Tsjecho-Slowakije".

Anderc zagslieden der C.P.N. verwezen voor de geboorte van deze comité's naar het Kerstcongres der C.P.N. in December 1947, dat het definitieve besluit nam om tot oprichting ervan te komen.

Het feit, dat overeenkomstige comité's op communistisch initiatief in andere Europese landen (Italië, Frankrijk, België, de oostelijke zone van Duitsland) verrijzen, duidt evenwel op de waarschijnlijkheid van een centraal geleide campagne, mogelijk met behulp van het Communistisch Informatiebureau te Belgrado (Cominform), dat sedert September 1947 officieel ging optreden.

Te Arnhem sprekende, trok J.H. van BORK een parallel tussen de gebeurtenissen in de Sovjet-Unie in 1917 en de huidige in de Oost-Europese landen, waar in beide gevallen het volk de kapitalistische overheersing voorkwam. Hij noemde zulks voor de recente gebeurtenissen een van de verdiensten van het evengenoemde Cominform.

"De Volksbeweging voor Nationale Welvaart" belegde inmiddels d.d. 4 April 1948 haar eerste stedelijke conferentie in de Apollahal te Amsterdam. De dertig voorafgaande buurtvergaderingen hadden, blijkens "De Waarheid" (5-4-'48) naar deze conferentie niet minder dan 600 gedelegeerden gezonden. Het communistische Eerste Kamerlid Joop van SANTEN meende tegenover "de bankroetierspolitiek van de regering" te kunnen stellen "de grondslag van ons Welvaartsplan, de welvaartsbeweging, die de zelfstandigheid van ons land beoogt, samenwerking met Oost-Europa en Indië nastreeft en strijdt voor de verheffing van het levenspeil van de werkende bevolking".

De conferentie nam een resolutie aan waarin de bevolking, ongeacht politieke of religieuze overtuiging, werd opgeroepen toe te treden tot de Welvaartscomité's. Het gemeenteraadslid H. Gortzak had zelfs als doel gesteld "alleen in Amsterdam ten minste 50.000 leden voor de Volksbeweging voor Nationale Welvaart te winnen".

Op een der door deze Volksbeweging te Zaandam verspreid pamflet werd als een soort van aanmoediging vermeld, dat de leden geen contributie verschuldigd waren. In tegenspraak hiermede is de mededeling van Gortzak in een conferentie op 4-4-'48 belegd door het Voorlopig Welvaartscomité Amsterdam van de Volksbeweging voor Nationale Welvaart, dat ieder lid eenmaal per jaar een kleine bijdrage moet geven.

De communistische leiders bezinnen er zich terdege op, dat de internationale politieke ontwikkeling der laatste maanden het voor hen moeilijk, zo niet onmogelijk maakt nog andersdenkenden in de op te richten Welvaartscomité's aan te trekken. De belangstelling in eigen gelid is daarenboven lauw. Desondanks wordt er gestaag gewerkt aan de uitbouw van dit project. Uit de oprichting van deze comité's moet in de gedachtegang van de C.P.N.-voorhoede, een volksbeweging groeien, waarvan de Partij de spil is. Vandaar dat de actiefste leden der Communistische Partij van Nederland de teleurstellingen terzake veronachtzamen en blijven voortgaan met deze arbeid. Dit is een aanwijzing te meer, dat de Welvaartscomité's van groot politiek gewicht worden geacht.

Het C.P.N.-kamerlid Dries KOENEN, lid van het hoofdbestuur der E.V.C., heeft daarvoor, met het zicht op de komende kamerverkiezingen, de belangstelling gevraagd in een C.P.N.-vergadering te Sneek (28-3-'48).

Hij sprak de wens uit, dat de arbeiders in Nederland straks bij de verkiezingen de ogen ook open zouden hebben en hun steun aan de C.P.N. zouden geven, opdat men hier net zo zou kunnen handelen als in Tsjecho-Slowakije was gebeurd.

IV. DE LEGALE POSITIE VAN DE C.P.N.

Het eventueel verbieden van de C.P.N. van overheidswege vormde, ook in niet communistische kringen, een onderwerp van geanimeerde bespreking en discussie. De meningen zijn daaromtrent verdeeld.

De voorzitter van de Communistische Partij van Nederland, Gerben WAGENAAR, stelde deze kwestie aan de orde d.d. 11 Maart 1948 te Blaricum in een openbare vergadering der Partij. Wagenaar deed uitkomen, dat het verbieden van de C.P.N. uitgesloten moet worden geacht in een democratisch land als Nederland. Hij beriep zich te dien aanzien op de Wet Vereniging en Vergadering. Door een partijgenoot werd aan Wagenaar de vraag gesteld of de C.P.N. nog wel kon samengaan met de P.v.d.A. na de gebeurtenissen in Indonesië en of het niet wenselijk ware, dat de C.P.N. in Nederland zou worden verboden. Dan zou blijken, dat de C.P.N. een revolutionair karakter draagt. Hierdoor zou zij meer kracht kunnen ontplooiën.

Wagenaar achtte samenwerking met de P.v.d.A. wel mogelijk, wanneer dezelfde idealen werden nagestreefd. Hij liet in zijn antwoord verder uitkomen, dat het niet gewenst was de C.P.N. te verbieden, omdat zij de werkers van deze tijd verenigt en zij het volk moet inlichten omtrent verschillende wantoestanden, hetgeen niet mogelijk zou zijn, wanneer de C.P.N. verboden werd.

De Algemeen Partijsecretaris der C.P.N., Paul de GROOT, stevende scherper op het politieke doel af dan de Partijvoorzitter voornoemd.

Met de verkiezingen voor de boeg, waarvan men, blijkens enkele publieke uitlatingen, op zijn gunstigst verwacht, dat zo de C.P.N. in haar huidige sterkte zullen laten, is het begrijpelijk, dat men uitzielt naar een frontale verbreding. Daarom koestert de C.P.N., naar blijkt, nog verwachtingen van de oude S.D.A.P.-ers, die thans nog in de P.v.d.A. zitting hebben. De politieke omstandigheden hebben het, sedert het Cominform in September 1947 instrueerde voor de aanval op de gematigde socialist, vrijwel ondoenlijk gemaakt de Partij van de Arbeid thans politiek te benaderen voor het vormen van een Eenheidsfront.

Toch heeft men een bescheiden poging in die richting gewaagd. Dit bleek d.d. 23-3-'48 ter openbare protestvergadering te Amsterdam in de Apollo-hal, waar tienduizend personen, van wie 20% vrouwen, werden toegesproken. Aanleiding voor deze bijeenkomst was de positie der communistische fractie in de hoofdstedelijke gemeenteraad. Berend BLOKZIJL, landelijk voorzitter der E.V.C., en Paul de GROOT, Algemeen Partijsecretaris, waren de voornaamste sprekers. Berend Blokzijl wakte de socialist onder de aanwezigen op, toch in te zien, dat het niet ging om de communisten, doch dat het een aanval was, welke de reactie inzette op het levenspeil der arbeiders. De E.V.C. had door de communistische wethouders in Amsterdam overleg gekregen met het Gemeentebestuur. Wanneer deze wethouders uit het College van B. en W. zouden verdwijnen, zou ook tegelijkertijd het overleg van de E.V.C. met dat college verdwijnen. De rede van deze spreker was er blijkbaar op gericht, om de Sociaal-Democraten in de P.v.d.A. sympathiek te stemmen tegenover de communisten.

Evenals Berend Blokzijl bewerkte, zoals reeds opgemerkt, Paul de Groot de S.D.A.P.'ers in de P.v.d.A. Hij wees op de prachtige samenwerking tussen Gottwald en Fierlinger in Tsjecho-Slowakije. Door deze samenwerking had men in dat land de reactie de deur uit kunnen smijten. "Laten wij doen zoals zij: de fabrieken aan de arbeiders; de grond aan de boer en de kapitalisten aan de deur".

Vervolgens wees deze spreker op de aanvankelijk door de P.v.d.A. tegenover de communisten aangenomen welwillende houding in de Provinciale Staten van Noord-Holland en in de Gemeenteraad te Groningen. "Vanwaar thans ineens deze ommezwaai? Deze is ontstaan na het tekenen van het Vijfmogendhedenpact te Brussel en hieruit blijkt, dat wij thans marionetten van Wallstreet zijn geworden", concludeerde Paul de Groot.

In het Maandoverzicht No.2 van 1948 (hoofdstuk IV, blz.9) werd de aandacht gevestigd op het feit, dat C.P.N.-propagandisten somwijlen het middel van de vreesaanjaging niet versmaden bij het politiek beïnvloeden van hun toehoorders.

In "De Waarheid" (20-3-'48) wordt onder de kop "Vreesaanjaging - een laatste redmiddel" het "wankel burgerdom" verantwoordelijk gesteld voor die laakbare methodes.

"Vrees....", zo luidt het daarin, "de mensen onder de duim houden door vrees....". Romme probeert het in het groot:

"Moeder, ga voor je kindje staan,
Daar komt Stalin, de boeman aan!
Hij eet ze op met huid en haar...
Als ik het zeg, dan is het waar!"

Nico A. MOURER, leider van het Propagandabureau der C.P.N., heeft reeds enige malen het thans door "De Waarheid" veroordeelde middel der vreesaanjaging (de Russen zijn nabij!) gebruikt in openbare vergaderingen, o.a. in Februari 1948 in het Noorden des lands en d.d. 24 Maart 1948 weer te Zeist. Aldaar zei hij o.m., dat de arbeiders in een heilige kruistocht eenmaal de bevrijding van het proletariaat zouden bewerkstelligen. Hij gewaagde in dat verband van de landen in Oost-Europa, en noemde, met een variant op het bekende gezegde van Multatuli, deze landen een "gordel van vuurrode robijnen welke zich slingert van de Poolzee tot de Middellandse Zee". Mourer zeide er heilig van overtuigd te zijn, dat op 18 April a.s. ook Italië zich bij deze gordel zou aansluiten. Van het Marshallplan zei spr., dat het mes voor Amerika aan twee kanten sneed, aangezien door de hulpverlening aan Europa tevens een stootblok zou worden gevormd tegen Rusland. Amerika leverde bij een toekomstige oorlog met Rusland de wapenen, Engeland de officieren en het overige Europa de manschappen. Mourer roemde echter de sterkte van de Russische legers, welke volgens hem al aan de Noordzee zouden staan nog voordat de Amerikaanse vliegtuigen benzine hadden ingenomen en de Amerikaanse schepen onder stoom waren.

In een openbare debatvergadering der C.P.N. te Voorst gaf de C.P.N.-bestuurder J.H.J. Van 't REVE, de luttel belangstollenden in overweging goed uit te kijken, daar Rusland momenteel

reeds veel dichterbij was dan 25 jaar geleden, omdat ze nu in Berlijn konden beginnen om zich in westelijke richting te begeven.

Als een tegenhanger van de zo even gesignaleerde gedragingen zeide de communistische woordvoerder W. van WIJK te Amsterdam (en met hem verscheidene andere C.P.N.-sprekers):

"Wij strijden, maar niet met stenguns; wij hebben ook geen staatsgreep op het oog en wij werken niet op gezag van een ander land; wij zijn Nederlanders, die werken voor Nederland".

De C.P.N. ondervindt nog steeds de nadelen van het gebrek aan belangstelling van talrijke harer leden voor partijbijeenkomsten e.d. Vandaar, dat genodigden, die, zonder opgave van geldige redenen, verstek laten gaan, tot de orde worden geroepen. Zo nodig gebeurt dat schriftelijk met toevoeging van de tekst ener "motie van afkeuring" der door hen verzuimde vergadering.

Onder de kop "Standjes en straffen voor C.P.N.-leden" maakt "Het Vrije Volk" van 7-4-1948 melding van deze schriftelijke vermaningen. De desbetreffende circulaire, welke 25 Februari 1.1, namens de leiding van het District Amsterdam der C.P.N. aan een aantal leden zou zijn verzonden, luidt:

Communistische Partij Nederland (De Waarheid) District Amsterdam, Keizersgracht 323, Telefoon 34765, Org.nr.2.

Amsterdam, 25 Februari '48.

W.K.,

Daar je geen gehoor hebt gegeven aan de uitnodiging van de districtleiding om de bijeenkomst van 24 dezer in gebouw "De Leeuw" te bezoeken, heeft de vergadering unaniem besloten om je ingesloten motie te sturen, waarin ze haar afkeuring voor je houding uitspreekt.

Wij verwachten je a.s. Zaterdagmiddag 28 Februari om drie uur op het districtskantoor, Keizersgracht 323.

Met kameraadschappelijke
groeten C.P.N. (De Waarheid),
district Amsterdam.
w.g. S. Bakker.

Bij deze circulaire was een motie van afkeuring gevoegd.
De tekst daarvan is:

MOTIE VAN AFKEURING.

De instructeurs, politiek secretarissen van de afdeling en de kernsecretarissen uit de bedrijven, in de door het District uitgeschreven vergadering bijeen, in gebouw "De Leeuw" op Dinsdag 24 Februari, spreken hun afkeuring uit over hen, die op deze voor onze verdere strijd zo belangrijke bijeenkomst niet zijn verschenen, zonder daar een geldende reden (bedoeld zal zijn geldige redenen) voor te hebben opgegeven.

Zij zijn verder van mening, dat een dergelijke houding niet meer voor mag komen en dat bij herhaling een verdiende straf noodzakelijk is.

Dezerzijds is geenszins gebleken, dat zulke terechtwijzingen op grote schaal regelmatig worden verzonden. Veeleer bestaat de indruk, dat deze gedragslijn wordt gevolgd t.a.v. meer gewichtige samenkomsten der C.P.N. De toon van zulk een terechtwijzing verradt, dat een straffe disciplinaire verhouding in de C.P.N. vanzelfsprekend wordt geacht.

Het Kerstoongres 1947 wijdde zijn bijzondere aandacht aan het grote belang van actieve medewerking door de partijleden, zulks ter inwendige versterking van de C.P.N. Vandaar dat men front maakt tegen verslapping der activiteit en gebrek aan belangstelling voor het partijwerk. Het voortdurende contact zal de leden aanmoedigen om zich extra in te spannen voor het bereiken van door de partij gestelde doelen. Het bevorderen van beweegkracht is een der tactische strijdmiddelen van deze revolutionaire partij, die het moet hebben van ontevredenheids-campagnes en conflicten.

V. ALGEMEEN NEDERLANDS JEUGD VERBOND (A.N.J.V.).

Het valt meer en meer op, hoe nauwgezet het A.N.J.V. de politieke aanwijzingen der C.P.N. volgt en uitvoert. Tijdens de jongste (mislukte) stakingsactie van 24 Maart 1948 te Amsterdam was ook dit Jeugdverbond organisatorisch ingeschakeld. Door toedoen van zijn leiding kon het in verhouding tot het totaal aantal stakers (2000) een aanzienlijk succes oogsten onder de jongere arbeiders. Enige aanwijzingen duiden er op, dat de 450 jeugdige stakers bij de British-American Tobacco Company te Amsterdam handelden onder invloed van A.N.J.V.-agitatie. Ook in Twente is gebleken, dat het vooral A.N.J.V.-leden zijn, die als stakingsagitatoren fungeren, bijvoorbeeld tijdens het uitbreken d.d. 8 Maart 1948 van een wilde staking bij de N.V. Eefra te Enschede. Van de 35 werknemers gingen na het invoeren van een nieuwe C.A.O. 9 personen in staking. Het waren voornamelijk jeugdige personen, die protesteerden omdat zij in het bijzonder leonsverlaging kregen als gevolg van de toepassing van de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst. De beide A.N.J.V.-ers, die daar tot staking hadden aangezet, bleken slechts 18 jaar oud te zijn. "De Waarheid" (10-2-1948) berichtte, dat het A.N.J.V. zich solidair had verklaard met de stakers in de spinnerij Oosterveld N.V. te Enschede, en dat een A.N.J.V.-bestuurder op de stakersbijeenkomst had gesproken en namens het Verbond de volledige steun had toegezegd in deze strijd, waarin ook de jeugd haar taak had.

De gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije brachten ook de A.N.J.V.-propaganda in beweging. Markante dingen werden er niet gezegd. Betty ZEEHANDELAAR, hoofdbestuurslid van het A.N.J.V., sprak te Winschoten over het grote aandeel, dat de jeugd in de veranderingen in Tsjecho-Slowakije heeft gehad. De jeugd streed, volgens spreekster, in de voorste gelederen.

"Dat moest tenslotte ook de taak van het A.N.J.V. in Nederland zijn. Nu schrijft men, dat daar geen democratie meer heerst. Maar in ieder geval is er welvaart. En dat is beter. In Nederland zijn de vooruitzichten van de jeugd niet rooskleurig. Alleen het A.N.J.V. biedt nog toekomst voor de jeugd. Daarom moet het A.N.J.V. in Nederland sterk worden gemaakt om uiteindelijk zeventienend naar voren te kunnen treden".

Op een feestavond van het A.N.J.V. te Noordwolde (28-2-'48) zeide H. van der LAAN, Groningen, dat de regering, die wij hebben, niet op haar plaats is. Op de Balkan ging het goed. Daar hadden de mensen hun vrijheid herkrege. Met het Marshall-plan ging ons land te gronde.

Het A.N.J.V. belegde op 20-3-'48 te Amsterdam een vergadering in samenwerking met de Organisatie van Progressieve Stude-rende Jeugd en het Studentencomité voor Waakzaamheid tegen het Fascisme.

De Burgemeester van de hoofdstad had te elfder ure een verzoek om de vergadering in de open lucht te mogen houden, afge-wezen. Zij werd bijgewoond door 400 personen in de leeftijd van 14 tot 18 jaar. Aan hen werden pamfletten van het A.N.J.V. uit-gereikt met de bekende drie eisen: "3 weken betaalde vacantie, gelijk loon voor gelijke arbeid, en de troepen terug".

De eerste eis - 3 weken betaalde vacantie voor de werkende jeugd - is op een pamflet van het voorlopig Welvaartscomité te Zaandam overgenomen. De ondertekenaars daarvan zijn alle lid der C.P.N.

De verschillende sprekers op vorenvermelde vergadering zeiden de jeugd te willen voorlichten over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Zij verdedigden (Marcus Bakker, voorzitter van het A.N.J.V. inclus) het bekende communistische standpunt terzake.

Onder de bezoekers van een openbare vergadering der afde-ling Arnhem van de C.P.N. (12-3-'48) werd een pamflet van het A.N.J.V. verspreid met de aankondiging van een d.d. 18 April te Apeldoorn te houden Lentefeest-1948, bedoeld voor de "strijdbare jeugd" uit Gelderland en de plaatsen langs de IJssel. Op 1 Mei a.s. organiseert de afdeling Amersfoort van het A.N.J.V. een groot Lentefeest op Kampoord Soesterberg voor de gemeenten Amers-foort en Soesterberg.

Het A.N.J.V. zal voorts een Pinksterkamp organiseren en mogelijk in de zomervacantie een kampeerweek voor de werkers-jeugd. Zoals bekend is het "Verbond van Werkersjeugd", dat te Utrecht onlangs in het openbaar optrad een onderafdeling van het A.N.J.V., in federatief verband aangesloten bij het genoemde Verbond. Het is bedoeld als onderorganisatie voor alle A.N.J.V.-ers van 8 tot 15 jaar.

Het zou als aanwijzing voor een tekort aan kader kunnen worden opgevat, dat het A.N.J.V. als secretaris van zijn op 21-2-1948 opgerichte afdeling Wageningen, een politieke delinquent, tot 10 October 1956 uitgesloten van kiesrecht, heeft benoemd. De jongeman werd mede veroordeeld wegens oplichting.

VI. NEDERLANDSE VROUWENBEWEGING (N.V.B.).

Deze communistische mantelorganisatie hield in de afgelo-pen maand enige openbare en besloten bijeenkomsten. De afdeling Amsterdam, welke volgens het jaarverslag van de N.V.B. 2000 lo-den telt, kon daarvan op haar jaarvergadering slechts 150 belang-stellenden bijeen brengen. De indruk van het organisatieleven der N.V.B. is te kwalificeren met het begrip: lauw.

Men wil daarin verandering brengen, althans voor Amsterdam, door het organiseren van maandelijks ontwikkelingsavonden, waarin allerlei onderwerpen (ook politieke) aan de orde zullen worden gesteld. In hoeverre de N.V.B. zich verder zal bezighouden met de Indonesische kwestie zal de toekomst moeten uitwijzen. De Nederlandse Vrouwenbeweging laat er zich wel op voorstaan, dat zij de enige vrouwenorganisatie is, welke zich verzet heeft tegen troepenuitzendingen. Blijkbaar verkeert een aantal leden nog steeds in het onzekere ten aanzien van de ware aard van deze Beweging. Verschillende min of meer prominente leden hebben bedankt op grond van de door haar waargenomen communistische invloeden in de leiding der N.V.B.

Enkele afdelingen van de N.V.B. zonden protest-telegrammen aan de Minister-President en aan de voorzitters der beide Kamers in verband met het besluit om de gehuwde vrouw in overheidsdienst vóór 1 Januari 1950 te ontslaan.

In het raam van de Internationale Vrouwendag organiseerde de afdeling Amsterdam een openbare feestvergadering; aanwezig waren omstreeks 350 personen. Ook daar werd front gemaakt tegen het voorgenomen ontslag aan gehuwde ambtenaressen. Met algemene stemmen werd een motie aangenomen, gericht tot de Ministerraad, waarin opschorting der doorvoering van het besluit wordt verzocht.

In Rotterdam hield de N.V.B.-afdeling op 2-3-'48 een openbare vergadering ter bespreking van de onhoudbare sociale en hygiënische toestanden in het z.g. Sportdorp aldaar.

Onder de 40 aanwezigen bevond zich een geharnaste en naar het leek te voren georganiseerde oppositie. Nadat door enige spreeksters op de genoemde onhoudbare toestanden was gewezen, vroegen twee bewoners van het Sportdorp, welke politiek de N.V.B. voorstond. Voorts werd medegedeeld, dat het Rotterdamse gemeentebestuur wel degelijk aandacht had voor de hier gewraakte toestanden. Een hoofdonderwijzer uit het Sportdorp protesteerde heftig tegen de bewering als zou het onderwijs aldaar op laag peil staan. Mevrouw IUSSE-DAIMELJER, gemeenteraadslid voor de C.P.N., zeide tot tweemaal toe geheel onkundig te zijn van het feit, dat de kwestie reeds in de gemeenteraad besproken zou zijn. Zij verzekerde, de kwestie in de komende zittingen naar voren te zullen brengen, doch een der aanwezigen merkte op, dat zulks volkomen overbodig was, omdat alles reeds in kannen en kruiken was.

VII. RADIO WERKEND NEDERLAND (R.W.N.).

In een aantal openbare vergaderingen heeft de Stichting Radio Werkend Nederland haar actie voortgezet om, zoals secretaris A.H.TOLLENAAR zich uitdrukte "het communistische geluid in de aether te brengen". Hij stelde die eis o.a. op een cabaretavond van R.W.N. te Putten (15-3-'48), "in naam van de democratie en tegen de dictatuur".

Op een soortgelijke openbare cabaretavond te Beerta, bijgewoond door 250 personen, zeide dezelfde A.H.TOLLENAAR met meer klem: "Eenmaal komt de tijd en deze is vermoedelijk niet ver af, dat ook wij zendtijd zullen hebben". Hij hekkelde voorts het regeringsbeleid in Indonesië en ageerde tegen het Marshallplan.

De communisten hadden hun juk in Tsjecho-Slowakije afgeschud, waardoor het in het Oosten voor de arbeider begon te dagen.

Alweer op een cabaretavond van R.W.N. (17-3-'48) zeide dezelfde landelijke secretaris, dat Radio Werkend Nederland niet los kon staan van de politiek. "Deze organisatie is de omroep van de communisten en het vooruitstrevende gedeelte van de arbeidersklasse".

D.de BRUYN, voorzitter der afdeling Santpoort verwierp de suggestie, naar zijn zeggen door de regeringspersonen geuit, dat R.W.N. van het buitenland uit gedecreteerd wordt met de opmerking: "Wij hebben geen hulp van buitenaf van node. Wij zijn Nederlanders en zullen dit blijven. De illegaliteit heeft dit genoegzaam bewezen".

Volgens eigen opgave zou Radio Werkend Nederland in Februari 1948 over 33.000 leden boven de 16 jaar beschikken, die per persoon maandelijks 15 cent bijdragen. Er zijn omstreeks 200 afdelingen.

Te Dordrecht zei de meergenoemde Tollenaar op 12-3-'48 o.m.: Niet alleen de 11½ % communisten in ons land, doch geheel werkend Nederland heeft er belang bij, dat wij het recht van radio-uitzendingen krijgen. Op 9-3-'48 te Sneek het woord voerende betoogde dezelfde propagandist, dat verschillende politieke partijen de omroep gebruikten voor hun verkiezingsdoeleinden, hetgeen aan de C.P.N. werd belet door het niet toekennen van zendtijd.

Uit IJmuiden is het optreden van een R.W.N.-zangkoor, bestaande uit 35 vrouwen en 5 mannen gemeld.

Over de communistische aard van Radio Werkend Nederland behoeft geen twijfel te bestaan, mede gelet op de hiervoren aangestipte uitlatingen. Tijdens een propaganda-avond te Smallingerland (7-3-'48) zond het Toneelgezelschap "Vooruit de aether in" het volgende weerbericht uit:

"In het Oosten zonnig weer, heldere lucht met een stabiele hoge luchtdruk. Vanuit het Westen naderen depressies, wolke echter door de luchtdruk uit het Oosten teruggedrongen worden. De verwachting is, dat de luchtdruk uit het Oosten zal toenemen en het weer op het gehele vasteland van Europa zal beheersen".

VIII. "DE VRIJE KATHEDER".

In het weekblad "De Vrije Katheder" dat zich, welhaast aan de lopende band bereid toont in de bres te springen voor de communistische ideologie en de hogere belangen der C.P.N., deed de redactie een uitspraak, waaraan de navolgende zinsneden zijn ontleend (afl. van 7 April 1948):

"De Vrije Katheder heeft een functie, de functie om in een wereld, die zich krampachtig weert tegen alle vernieuwing, een zuurdesem van vooruitstrevendheid te blijven, dat steeds verder moet doordringen".

Voorts:

"Gij weet, dat het er op het ogenblik in de wereld op aan komt een keuze te doen en stand te houden. Wij hebben gekozen; steun ons, als gij die keuze goedkeurt, met Uw activiteit, Uw voorstellen, Uw praktische hulp. Maak de Vrije Katheder tot een knooppunt van cultureel en politiek verzet tegen de onbekwaamheid, het obscurantisme en het intellectuele slampamperdom, die in ons land de boventoon dreigen te voeren".

IX. DE OPPOSITIE IN DE EENHEIDS VAK CENTRALE.

De E.V.C. maakt een crisis door, veroorzaakt door het bij herhaling optreden van een krachtige oppositie. Te Rotterdam heeft deze oppositie zich in Maart j.l. afgescheiden, uit verweer tegen de stijgende invloed van de C.P.N. op de Eenheids Vak Centrale. Zij wordt daar geleid door Anton van den BERG, voorzitter der plaatselijke E.V.C.-afdeling. Reeds op het E.V.C.-congres in Juli 1946 ontwikkelden de tegenstanders van Berend Blokzijk o.s. hun eerste openlijke actie. Hun tweede optreden van die aard dateert van het voorjaar 1947. Destijds werd beide keren nog overeenstemming bereikt tussen de pro-communistische, landelijke leiding en de oppositie.

Sedert Anton van den Berg elke samenwerking met de C.P.N. verbrak door op 19-2-'48 als vertegenwoordiger namens die partij uit de Rotterdamse gemeenteraad te treden, hebben de verhoudingen in de E.V.C. zich eveneens toegespitst. Een blijvende breuk in de bedoelde vakcentrale wordt meer en meer waarschijnlijk.

De Rotterdamse oppositiegroep heeft in een op 9 Maart 1948 op ruime schaal verspreid manifest in scherpe bewoordingen gewezen op de funeste gevolgen van de invloed der C.P.N. op de E.V.C. Alle goedwillende en eerlijke E.V.C.'ers werden erin opgeroepen met haar de vakcentrale te rodden "uit het giftige moeras, waarin zij geheel dreigt onder te gaan". Nieuwe pamfletten der oppositie-leiding, eveneens onder de titel "Verweer", volgden op 17 en 22 Maart 1948.

De plaatselijke bedrijfsgroepsbestuurders van Rotterdam keurden in een vergadering d.d. 9-3-'48 met 47 tegen 8 stemmen in een resolutie het beleid goed van het afdelingsbestuur, dat identiek bleek aan de oppositie-leiding. Rotterdam zou blijkens deze resolutie geen enkel ingrijpen van de landelijke E.V.C.-leiding dulden.

De Landelijke Raad der Eenheids Vak Centrale besloot in zijn zitting van 12 Maart 1948 de vijf ondertekenaars van het eerste manifest "Verweer" van hun bestuursfuncties te ontheffen. Onaan de hoofdbesturen der bedrijfsgroepen te verzoeken hen tevens als E.V.C.-lid te schorsen, wat is gebeurd. Het geldt met name de afdelingsbestuurders: A. van den BERG, voorzitter; W. SMID, secretaris-penningmeester; L. van OS, 2e voorzitter; H. GROENEVELD, 2e secretaris en C. van OOSTERWIJK, 2e penningmeester.

De Rotterdamse E.V.C. handhaafde haar standpunt, dat met de landelijke leiding niet meer kon worden gesproken over de belangen van de vakcentrale. De geroyeerde bestuurders zijn resp. af-

komstig uit de bedrijfsgroep Transport (v.d.Berg, Smid en Van Os), Overheidspersoneel (Groeneveld) en Bouwnijverheid (v.Oosterwijk).

Meerdere met de Rotterdamse oppositie instemmende leden zijn sindsdien eveneens buiten de deur gezet.

In "Werkend Nederland", het landelijk orgaan der E.V.C. werd d.d. 27-3-'48 de ontvangst vermeld van een groot aantal brieven van plaatselijke afdelingen, gericht aan het hoofdbestuur. Uit hun inhoud zou moeten blijken, dat de algemene reactie in den lande er een van een onvoorwaardelijke trouw aan de landelijke leiding was. Het hoofdbestuur beloofde in hetzelfde nummer krachtig te zullen optreden tegen de oppositie. "De reactie lacht te vroeg", schreef "Werkend Nederland", en het blad verzekerde, dat sterker dan ooit tevoren ook de Rotterdamse arbeiders zich rondom de E.V.C. zouden scharen.

De feiten wijzen evenwel in een andere richting. Terstond ontbrandde een felle strijd om de leden en de contributiegelden. De Rotterdamse E.V.C. stelt zich, uitgezonderd de leden der bedrijfsgroep Metaal en een aantal verspreide leden, volledig achter het plaatselijk bestuur. De oppositie, aldus geruggesteund, heeft het organisatie-apparaat intact gehouden.

Op 26 Maart 1948 heeft het plaatselijk bestuur per manifest bekend gemaakt, volledig met de E.V.C. te hebben gebroken. Een zelfstandige organisatie is gevormd, voorlopig onder de naam Onafhankelijke Vak Beweging (O.V.B.).

In April is "De Nieuwe Strijd" als orgaan dezer O.V.B. verschenen.

Bij het afwegen van de politieke betekenis der vorenstaande gebeurtenissen mag niet over het hoofd worden gezien, dat de E.V.C. nimmer een hechte eenheid is gebleken. Een aantal aangesloten en meenden de door hen begeerde eenheid in de vakbeweging met behulp van deze centrale te kunnen bevorderen. De E.V.C. werd als vakbeweging van meet af aan een verzamelplaats voor personen, afkomstig uit links-extremistische groepen. Talrijke voormannen der E.V.C. zijn politiek aangesloten bij de C.P.N. Het syndicalistische element was van de oprichting der E.V.C. af evenmin gering. De onafhankelijke socialist Anton van den Berg, de leider van de oppositie, is bekend om zijn anarcho-syndicalistische sympathieën. Hij nam in de vakbeweging van dien aard voor 1940 een vooraanstaande plaats in. (N.A.S. en Nederlands Syndicalistisch Vakverbond).

De kans, dat onder Van den Berg's vrij grote persoonlijke invloed een poging zou worden gewaagd om de syndicalistische vakbeweging nieuw leven in te blazen is niet louter theoretisch. De omstandigheden lijken er evenwel niet gunstig voor.

Bij de E.V.C. zijn verder leden aangesloten, die politiek onderdak hebben gevonden in de R.C.P., Spartacus en de beide groeperingen der Vrije Socialisten, n.l. de V.S.V. en de N.B.V.S.

Tuist de aanhangers van laatstgenoemde groeperingen hebben zich in het verleden steeds afkerig verklaard van een stijgende invloed der C.P.N.

De reactie van deze revolutionnair-gezinde arbeiders behelsde over het algemeen instemming met de te Rotterdam onderno-

men poging om aan het opdringen van de C.P.N. in de E.V.C. een halt toe te roepen. Ook het communistische bloed kruipt echter waar het niet kan gaan. Nadat in de Maasstad het besluit tot oprichting van een Onafhankelijke Vak Beweging was gevallen, hebben leiders van Spartacus en R.C.P. een scheuring betreurd en afgekeurd, omdat deze slechts een verzwakking van het communisme in het algemeen kan inhouden. Dit standpunt kwam o.m. tot uiting in bijdragen resp. in "Spartacus" en "De Tribune" en in een door de R.C.P. verspreid manifest, dat vóór het tijdstip van de definitieve breuk was verspreid. Het Centraal Comité van de R.C.P. is blijkbaar beducht voor een verzwakking van de kracht der arbeidersklasse in Nederland, welke door een scheuring in de E.V.C. zou worden bevorderd. Talrijke R.C.P.-ers zullen als gevolg van deze beslissing hun spontane bijval aan de oppositie-v.d.Berg hebben te matigen. Getoetst aan deze R.C.P.-tactiek, kan de gevolgtrekking worden gemaakt, dat er geen sprake is van principiële tegenstelling tussen Stalinisme en Trotskyisme.

In "De Vrije Arbeider", het blaadje van de nog weinig betekende Internationale Federatie van Bedrijfskernen (I.F.B.K.) stelt men zich te weer tegen een "Stalinistische overheersing" in de vakbeweging en worden de kameraden in de E.V.C. opgewekt de Rotterdamse kameraden te sterken en hen sympathiebetuigingen te zenden. (De I.F.B.K. is mede opgericht door Spartacus en de twee groepen van de Vrije Socialisten in Nederland. De R.C.P. is er niet in betrokken).

Het blijft een open vraag of eventuele sympathiebetuigingen zich zullen mogen uitstrekken tot het daadwerkelijk steunen van de zo juist opgerichte Onafhankelijke Vak Beweging.

Aanvankelijk ontving Rotterdam slechts individuele bijvalsbetuigingen van E.V.C.-leden in den lande. Inmiddels heeft de afdeling Dordrecht en omgeving zich met meerderheid van stemmen van de Eenheids Vak Centrale losgemaakt. Zij besloot contact op te nemen met de O.V.B. In andere plaatsen, waarin de E.V.C. op oppositie stuit, is het tot heden nog niet gekomen tot een openlijke breuk met de landelijke leiding.

De E.V.C. bleef haar actie onder het motto "Strijd voor het dagelijks brood" in haar bijeenkomsten voortzetten, waarin tevens op de gebruikelijke wijze werd geageerd tegen het Mars-hall-plan. Haar kopstukken maakten voorts stemming tegen het z.g. Amerikaanse imperialisme en sommige E.V.C.-sprekers hadden welwillende woorden over voor de bekende communistische acties in Tsjecho-Slowakije.

H. HENNINK, tweede voorzitter der E.V.C., constateerde in een openbare vergadering der E.V.C. te Hengelo (31-3-'48) o.m., dat de arbeiders in andere landen het heft in handen hadden genomen, maar hier was het nog niet zover. "Waarom niet? Omdat de arbeiders in hun geheel in Nederland nog niet voldoende strijdvvaardig zijn". Volgens Hennink wijzen de tokenen er echter op, dat ook hier verandering op til is. "Ik kom nu nog eens terug op het gezegde van Schormerhorn kort na de bevrijding, dat nu de arbeiders hier de hun toekomende plaats in het staatsbestel zouden innemen", aldus deze spreker.

De E.V.C.-bestuurder J. van RENSSSEN herinnerde op 20-3-'48 in een openbare vergadering te Oude Pekela aan de rede van H.M. de Koningin in 1944 voor de Engelse zender, dat er voor de arbeiders na de bevrijding de verzekering van hun bestaan van de wieg tot het graf zou komen. Tot heden kwam daar, aldus Van Renssen, niets van terecht. "Ik geloof wel, dat H.M. de Koningin gaarne haar woord gestand zou willen doen. Er zijn echter machten aan het werk, die sterker zijn dan zij. Het is daarom onze taak er aan mee te werken, dat Zij haar woord kan nakomen. Wij hebben dus tot taak Haar bij de uitvoering van dat woord te helpen". Van Renssen ontkende vervolgens de bewering van tegenstanders, dat de E.V.C. een politieke groepering was.

Het is met de resultaten van de zeer beperkte stakingsacties der E.V.C. bedroevend gesteld. De oppositie te Rotterdam in deze Vakcentrale sprak terzake felle taal. In een manifest van het bestuur der E.V.C. aldaar is aangekondigd, dat zal worden aangetoond, dat de leiding van de E.V.C. "op onverantwoordelijke wijze met de arbeiders van de E.V.C. een misdadige avonturierspolitiek voert, het ene ogenblik door om politieke redenen stakingen af te wurgen, het andere ogenblik door die arbeiders om diezelfde redenen er in te drijven".

In het conflict van de Meelfabriek Holland en de Broodfabriek Ceres te Amsterdam, dat zeven maanden duurde, leden de stakende arbeiders een ernstige nederlaag, waarvan de blaam terug valt op de E.V.C., die de staking leidde, c.q. steunde. Zij eindigde 25 Maart j.l. Bij de Holland werden 107 en bij de Ceres 23 stakende personeelsleden niet meer aangenomen.

Bij een laatste poging om dit conflict uit te breiden belegde de E.V.C. op 2-3-'48 een vergadering met het personeel van de graansilo's te Amsterdam. Evenals andere pogingen mislukte dit plan. De fabriekskern verwittigde de directie nadien ten einde raad, dat besloten was de staking met ingang van 25 Maart 1948 onvoorwaardelijk op te heffen.

In eigen kring beweert de E.V.C. desondanks grote ledenwinst te boeken als gevolg van succesvolle stakingsacties o.a. in de textielbranche en de bouwvakken. Stellig zullen de E.V.C.-liders hun aandacht blijven wijden aan nieuwe mogelijkheden om in bepaalde sectoren van het bedrijfsleven storend in te grijpen. Speciale belangstelling gaat daarbij uit naar de textielindustrie. Teneinde binnenkort meer omvangrijke acties op touw te kunnen zetten, wekt de E.V.C. haar leden herhaaldelijk op om het Solidariteitsfonds te steunen. De stakingsplannen zullen hieruit voor een belangrijk deel moeten worden gefinancierd. Dit onlangs opgerichte fonds zal uit vrijwillige bijdragen worden gevormd.

X. STUDENTENORGANISATIES.

De gebeurtenissen van politieke en staatkundige aard in Tsjecho-Slowakije hebben de Nederlandse studentenwereld in beroering gebracht. In sommige sectoren waren, zoals in Maandoverzicht No.2 - 1948 werd vastgesteld, de politieke reacties der studenten fel. De uiterste eisen gingen zelfs tot een algeheel

verbod van de C.P.N. (De Waarheid) en haar mantelorganisaties. In een overvolle openbare vergadering van studenten der R.K. Universiteit te Nijmegen (3-3-'48) stelde het organiserende comité een resolutie voor, welke unaniem werd aanvaard. Ze houdt in een petitie aan de Nederlandse Regering te richten, om bij de komende wijziging van de Grondwet de C.P.N. en haar mantelorganisaties het verder voortbestaan te verbieden.

Het tweede punt van de resolutie (waarvan de petitie het eerste deel vormt) behelst aan de Nederlandse Regering de heroprichting van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm te verzoeken. Het derde punt is het bieden van alle geestelijke en materiele hulp aan uitgeweken Tsjechische studenten. Dit laatste punt is ook in universitaire kringen elders (o.a. te Utrecht) bepleit.

Professor Gerard BROM betuigde in de Nijmeegse bijeenkomst de volledige adhaesie van zijn ambtgenoten. De resolutie werd mede ondertekend door vertegenwoordigers van de Kath. Arbeiders Beweging (K.A.B.), die toezegden het Nijmeegse initiatief in hun organisaties te zullen propageren.

"De Waarheid" en andere communistische bladen en sprekers hebben zich met honend commentaar over het initiatief, dat een verbod van de C.P.N. en haar mantelorganisaties bepleit, uitgelaten.

De politieke activiteit van de Nederlandse studenten als corpora geeft dezerzijds aanleiding hiernavolgend enige mededelingen te doen over studentenorganisaties, meer speciaal in hun politieke werkingssfeer. Zij zijn van internationale dan wel van nationale aard.

Van de eerste categorie zijn o.m. te vermelden: INTERNATIONAL UNION OF STUDENTS, gevestigd te Praag, waar ze 27 Augustus 1946 werd opgericht. Het hoogste gezag in de I.U.S. is het Congres. Tussen twee congressen in wordt deze unie bestuurd door de Raad der I.U.S., bestaande uit minstens één vertegenwoordiger van ieder land, gekozen door de vertegenwoordigende organisatie. De Raad kiest uit zijn midden het Uitvoerend Comité, dat minstens tweemaal per jaar vergadert. Ter oprichtingsvergadering der I.U.S. was een delegatie van de Nederlandse Studenten Raad aanwezig. Deze raad besloot, naar aanleiding van het verslag der delegatie, niet toe te treden tot de I.U.S., omdat de constitutie van laatstgenoemde internationale organisatie in het algemeen voor Nederlandse studenten onaanvaardbaar werd geacht. O.a. uit de rapporten van de Nederlandse, Zwitserse en Oostenrijkse delegaties bleek, dat het lidmaatschap van de International Union of Students een bepaalde politieke instelling veronderstelde waarmee de N.S.R. niet accoord kon gaan. Men achtte de autonomie der nationale organisaties door de organisatorische opzet van de I.U.S. zodanig aangetast, dat toetreding niet aanvaardbaar werd gevonden.

Saamvattend gaf de Nederlandse Studentenraad haar standpunt aldus:

"De N.S.R. heeft bij de realisering van wat hij meent te behoren tot het eigene van het Nederlandse Studentenleven ten aanzien van de politiek, tot nu toe gewerkt volgens de regel, dat de Nederlandse Studentenorganisaties zich als zodanig zo ver als mogelijk is, dienen te houden van binding aan politieke inzichten. De N.S.R. wenst volgens deze regel verder te gaan".

Op een weekend-conferentie van de Nederlandse Studenten Raad te Oosterbeek (6-7 Dec. 1947) werd gezegd:

"De Nederlandse delegatie acht de I.U.S. een Unie van Communistische studenten".

INTERNATIONAL STUDENT SERVICE. Deze organisatie werd in 1926 opgericht om de internationale samenwerking op universitair gebied na de eerste wereldoorlog te bundelen. Na de jongste wereldoorlog heeft de I.S.S. naast de internationale hulpverlening aan noodlijdende studenten haar overige doelstellingen weer nieuw leven ingeblazen, te weten: het bevorderen van het internationaal contact door het organiseren van conferenties over actuele problemen op politiek, economisch en cultureel gebied en het aanknopen van onderlinge vriendschapsbanden; publicatie van verslagen en artikelen over algemene, zowel als typisch nationale universitaire kwesties en instellingen.

De I.S.S. kent geen leden maar z.g. "Friends", contribuerende belangstellenden.

WORLD STUDENT RELIEF. Het W.S.R. werd gedurende de tweede wereldoorlog opgericht door de I.S.S., Pax Romana en de World Student Christian Federation, om het z.g. "relief"-werk van deze organisaties te coördineren. Alle hulp-acties voor studenten en universiteiten gaan van het W.S.R. uit. Reeds werd een totaalwaarde van 2½ miljoen dollar bijeengebracht en in goederen weer gedistribueerd.

PAX ROMANA. Dit is de internationale organisatie voor R.K. studenten, gevestigd te Fribourg (Zw.) en uitgesproken anti-communistisch.

WORLD STUDENT CHRISTIAN FEDERATION, de internationale organisatie voor christelijke studenten, zetelend te Genève en eveneens anti-communistisch gezind.

JEWISH WORLD FEDERATION OF STUDENTS, de internationale organisatie van Joodse studenten; in politiek opzicht van gemengde samenstelling.

WORLD FEDERATION OF DEMOCRATIC YOUTH. Een internationale binding voor landelijke jeugdorganisaties. Haar inslag is sterk communistisch. Zij is gevestigd te Parijs.

Met de Nederlandse Studenten Raad is alleen het (communistische) A.N.J.V. bij deze federatie aangesloten.

In Nederland zijn de navolgende organisaties o.m. te vermelden:

NEDERLANDSE STUDENTEN RAAD. Deze Raad, waarvan het ab-actiaat is gevestigd te Londen, Breestraat 48, is samengesteld uit vertegenwoordigers van de 10 Nederlandse Universiteiten en Hogescholen. Daarnaast hebben in de Raad zitting vertegenwoordigers van:

- a. Algemene Senaten Vergadering (der Corpora);
- b. Bond van Vrouwelijke Studenten Verenigingen;
- c. Bond van Unitates;
- d. Unie van Katholieke Studenten Verenigingen;
- e. Bond van Gereformeerde Studenten Verenigingen;
- f. Nederlandse Christelijke Studenten Vereniging;
- g. Vrijzinnig Christelijke Studenten Bond.

In de oorspronkelijke opzet was ook een plaats opgenomen voor een vertegenwoordiger van de Indonesische studenten, aangezien men onder hen voldoende contact aanwezig achtte om dat te rechtvaardigen. Op 5 October 1945 liet men echter dit plan varen, omdat het absoluut onmogelijk bleek een man te vinden, die geacht kon worden alle Indonesische en Chinese studenten te vertegenwoordigen.

Tenslotte worden de vergaderingen van de N.S.R. ook nog bijgewoond door twee vrouwelijke studenten, die slechts als waarnemers optreden en die worden aangewezen door het Landelijk Comité van Vrouwelijke Studenten (L.C.V.S.), hetwelk alle meisjesstudenten vertegenwoordigt en dus voor de vrouwelijke studenten is wat de N.S.R. is voor alle studenten, en door een vertegenwoordiger van de International Student Service, eveneens als waarnemer.

De Nederlandse Studenten Raad is niet aangesloten bij de International Union of Students, doch wel bij de World Federation of Democratic Youth.

NEDERLANDSE ZIONISTISCHE STUDENTEN ORGANISATIE. Deze telt verspreide leden in de verschillende plaatsen, is aangesloten bij de Jewish World Federation of Students. Zij is niet vertegenwoordigd in de N.S.R.

NEDERLANDSE STUDENTENVERENIGING VOOR FEDERALE WERELDREGERING. Deze vereniging werd eind November 1947 opgericht op een te Amsterdam gehouden congres, waar studenten uit Amsterdam, Delft, Groningen, Leiden, Nijmegen en Utrecht tegenwoordig waren.

Zij onderhoudt nauw contact met de Beweging van Europese Federalisten (Dr. H. Brugmans).

Afdelingen dezer vereniging zullen worden gevormd aan de verschillende Universiteiten en Hogescholen.

FEDERATIE VAN VOORUITSTREVENDE STUDENTENVERENIGINGEN. Zij werd opgericht 9 Maart 1947, heeft ten doel de verschillende verenigingen van progressieve studenten te overkoepelen en voor hen het contact met buitenlandse verenigingen op dezelfde grondslag te verzorgen. De federatie kent geen bestuur, doch heeft slechts een permanent secretariaat, dat gevestigd is te Amsterdam. Zij voert een agressieve propaganda en zoekt derhalve contact met gelijkgestemde verenigingen ook buiten de studentenwereld.

De federatie staat in contact met de International Youth Service te Praag, die volkomen los staat van de I.S.S., doch via de F.V.S.V. het werk der I.S.S. schijnt te willen doorkruisen.

De federatie bestaat uit slechts drie plaatselijke studentenverenigingen, die alle van mening zijn, dat de oplossing der huidige problemen slechts te verwachten is van het socialisme. Het orgaan heet "F.V.S.V. Mededelingen"; verschijnt onregelmatig.

De bij haar aangesloten verenigingen zijn:

1. De Utrechtse Socialistische Studenten Vereniging "Synthesis", opgericht 24 Januari 1946, sodert kort wegens te geringe belangstelling van de leden omgezet in een dispuutgezelschap van gelijke naam,

2. De Democratische Studenten Organisatie "Pericles" te Amsterdam, in October 1945 opgericht als de "Studenten Vereniging Rond de Vrije Katheder", waarvan de naam later gewijzigd werd in Democratische Studenten Organisatie "Pericles".
3. De Progressief Democratische Studenten Vereniging te Delft. Deze P.D.S.V. is voortgekomen uit het oorspronkelijke Politiek Wetenschappelijk Dispuut. Dit stond in principe open voor aanhangers van alle politieke groeperingen.
De P.D.S.V. draagt thans echter een uitgesproken links karakter.

LANDELIJKE DEMOCRATISCH-SOCIALISTISCHE STUDENTEN VERENIGING "POLITEIA"

"Politeia" werd in September 1945 opgericht en was de voortzetting van de voor de oorlog bestaande Bond van Sociaal-Democratische Studenten Clubs.

Politeia noch F.V.S.V. zijn vertegenwoordigd in de N.S.R. Politeia is voornamelijk te beschouwen als een politiek studiegenootschap, dat niet naar buiten optreedt, zulks in tegenstelling tot de F.V.S.V. Uiterst linkse elementen worden zoveel mogelijk geweerd als lid. Het orgaan heet "Politeia" en verschijnt maandelijks.

De vereniging telt zes afdelingen, resp. te Amsterdam, Delft, Groningen, Leiden, Rotterdam en Wageningen.

PERHIMPOENAN INDONESIA. Deze is oorspronkelijk als studentenvereniging opgericht. Thans blijken ook buiten de studentenwereld staande Indonesiërs lid van de Perhimpoean Indonesia te zijn. Deze revolutionnaire-gezinde vereniging telt verschillende leden, die aangesloten zijn bij de Communistische Partij en wordt door de C.P.N. gesteund. Zij heeft plaatselijke afdelingen te Amsterdam, Leiden en Den Haag en diverse verspreide leden in andere plaatsen.

Het lidmaatschap beperkt zich tot Indonesische studenten en intellectuelen.

ROEKOEN PELADJAR INDONESIA. De vereniging werd opgericht te Leiden, doch is thans gevestigd te Amsterdam. Afdelingen bestaan te Amsterdam, Leiden en Utrecht.

Bij de oprichting werd bekend gemaakt, dat niet aan politiek zou worden gedaan, doch geblokkeerd is, dat dit standpunt niet consequent werd gehandhaafd. Er wordt contact onderhouden met de Perhimpoean Indonesia en ook is in de Roekoem Peladjar Indonesia de invloed merkbaar van de Republikeinse Voorlichtingsdienst te Amsterdam.

Door de R.P.I. wordt een orgaan uitgegeven, genaamd "Socara Roepi".

XI. INDONESIA.

In de verslagperiode hebben de links-extremistische groeperingen hier te lande geen bijzondere aandacht geschonken aan de Indische gebeurtenissen, vermoedelijk omdat de gemoederen zijn beïnvloed door de gevolgen van de staatsgreep in Tsjecho-Slowakije. De vorming van de z.g. Interim-regering (Voorlopige Fed-

rale Regering) in Indië heeft "De Waarheid" aanleiding gegeven te schrijven over de "Koloniale comedie in Batavia", waarbij wederom werd verkondigd, dat het de bedoeling der Regering was de "Nederlandse koloniale overheersing van Indonesië te herstellen en te handhaven". Dit wordt dan gemotiveerd met de opmerking dat de Nederlanders, ofschoon zij verre in de minderheid zijn, in bedoelde voorlopige regering het grootste aantal zetels hebben en de sleutelposities hebben bezet. De onbelangrijke portefeuilles worden - aldus het blad - in handen gegeven van Indonesiërs, van wie bekend is, dat zij maar al te graag de Nederlandse meesters gehoorzamen.

"De Tribune" schrijft over de "pro-federale regering", waarvan het Nederlandse fabrikaat moet worden weggemoffeld onder een hele serie namen van Indonesische ministers, wier Quislingrol onmogelijk zou zijn zonder de bescherming der Nederlandse bezetters.

Het doel van de Nederlandse bourgeoisie blijft - aldus "De Tribune" - herstel van Indonesië als kolonie; het communistische parool moet daarom blijven "Indonesië los van Holland, Nul".

De oprichting te Amsterdam van de vereniging "Persatoean Pendoedock Indonesia" (Eenheid van Indonesische ingezetenen), zich ten doel stellende de samenwerking tussen de Chinese en Indonesische bevolkingsgroepen te bevorderen, heeft in Indië aanstonds de aandacht getrokken. Het te Batavia verschijnende Chinese blad "Sin Min" heeft in een hoofdartikel een beschouwing gewijd aan de positie der Chinese bevolkingsgroep in Indië en het blad juicht de oprichting der vereniging toe. Van oudsher hadden de Chinezen contact met de Indonesiërs, doch het blad stelt daarbij vast, dat het tot dusverre slechts ging om individuele belangen en niet ten behoeve van het gemeenschappelijk belang.

Volgens de inhoud van een brief, welke volgens een officiële Republikeinse bekendmaking afkomstig was van de enige, tijd geleden te Parijs vertoevende Soegijono, zou in Europa een z.g. "international reconstruction team" opgericht worden, dat spoedig naar Indië zou vertrekken. Dit team zou bestaan uit deskundigen op technisch, economisch en medisch gebied, die aan de opbouw van Indonesië zouden medewerken.

Als vertegenwoordiger van de Republiek Indonesia in Tsjecho-Slowakije met standplaats Praag is aangewezen Soeripno, hoofd van de Republikeinse Voorlichtingsdienst aldaar, tevoren als zodanig werkzaam in New Delhi. Soeripno is in 1947 door de Republiek naar Praag afgevaardigd ter bijwoning van het in Juli/Augustus 1947 aldaar gehouden Jeugdfestival. Assistent van Soeripno te Praag is Winaja, een Balinees, laatstelijk wonende te Oegstgeest, die eveneens bedoeld Jeugdfestival bijwoonde en sedert niet in Nederland terugkeerde.

10 April 1948.

XII. OVERZICHT DER STAKINGEN IN MAART 1948.

Zie bladzijde 27.

OVERZICHT STAKINGEN IN MAART 1948.

- 27 -

Bedrijf.	Aanleiding.	Inmenging Vakbonden.	Resultaat.	V o l g n o.
Bouwvakarb. op versch. objecten-Amsterdam	EVC die tot staking opwekte en de actie leidt eist 25% vaste toeslag.	Unie tegen, doch bemidd. EVC stookt.	Vaste loon gehandhaafd, doch met onbegrensd tariefloon.	1
Text.fabr. NV.Ooster-veld te Enschede.	Protest tegen doorgevoerde looncorrecties op "zwarte" lonen.	EVC stookte. Unie tegen.	Na ontslag der stakers op 8/3, zet EVC actie voort; staking verloopt.	2
Bouwvakarb. Holl.Beton Mij.werkzaam te Renkum.	Protest tegen de door Coll.v.Rijksbem. opgelegde loonregeling.	Verm.op aandrang EVC uitgebroken.	Werk onder zelfde voorwaarden hervat.	3
Was-en Reinigingsmidd. fabr.Echfa-Enschede.	Prot.doorvoering nieuwe CAO,die voor jeugdige arb.loonsverl. inhield.	EVC trachtte te bemidd.	Stakers ontslagen.	4
Kousenfabr. Hin te Haarlem.	Prot.indienstneming van Duitse arbeider.	EVC steunde, Unie tegen.	Arb.gehandhaafd, stakers ontslagen.	5
Metaalbedr. NV.Ubbink en Co. te Doetinchem.	Prot.wijze van controlering arbeidstempo.	---	Na bespreking met directie werk hervat.	6
Handels NV. in Text.producten - Enschede.	Wegens onbehoorl.ge-drag werden 2 arb. ontslagen,waarna allen staakten.	EVC bemidd. stelde Dir. in gelijk.	Werk door andere arbeiders hervat.	7
Arb.in versch. be-drijven te Amsterdam.	Prot.st.EVC-CPN tegen verwijdering CPN werkhouders te Amsterdam.	EVC-CPN zet te op tot deze actie.	Werk hervat; enkele stakers werden geschorst.	8
DUW-arb.te Sappemeer.	Prot.tegen laag loon, wegens geringe prestaties.	EVC steunt.		9
Carrosserie-fabr. te Hoogeveen.	Na aanmerking op fabr. commissie die zonder voorafgaand verlof zich voor een bespr. aan hun werk hadden onttrokken,werd zij, na haar verzoek niet direct door directie ter bespr.ontvangen.	Unie tegen; EVC stookte.	Na enkele dagen staken door een gedeelte der arbeiders, werd het werk normaal hervat.	10
Bouwvakarb. NV.Ned.Aann.Mij.a/h. KLM.gebouw te Den Haag.	Eis tot loonsverhoging.	EVC'ers stookten.	Stakers door directie ontslagen.	11

V	Be	De onder de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-
o	gin	tal <u>stakers</u> aan.
l	in	De <u>boven</u> de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan-
g	vori	tal <u>arbeiders</u> aan, dat in normale toestand werkzaam is.
n	ge	.:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (korter dan 24 uren).
o	mond.	-.:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (24 uren of langer).
		=:staking met niet vooraf bepaalde tijdsduur.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
1	8-1-	'48																													
2	4-3-	'48																													
3																															
4																															
5																															
6																															
7																															
8																															
9																															
10																															
11																															